

LAKO JE TUDIM ORAŠJE MLATITI

U POSAVINI HVO ZATVARAO SRBE U 56 LOGORA

Ubijeno 3.530 osoba, među njima 80-oro djece

Kroz logore je prošlo 527 žena srpske nacionalnosti, 158 je silovano ● Istragu je otežavala činjenica da se dio Srba sa tog područja po završetku rata odselio van BiH. Unatoč tome, dr. Vranješ tvrdi da je prikupljeno dovoljno dokaza o izvršenom ratnom zločinu

► PISE: Đuro Kozar

REDOVAN POSTUPAK: Hapšenje i pritvaranje desetorice pripadnika Hrvatskog vijeća obrane iz Orašja, sa generalom **Đurom Matuzovićem** na čelu, 31. oktobra ove godine podiglo je tenzije u hrvatskom narodu u BiH, izazvalo histeriju u Republici Hrvatskoj. Premda protiv njih još nije podignuta optužnica i Tužiteljstvo BiH je saopćilo da se ne radi o udruženom zločinačkom pothvatu, sudeći po nekim reagiranjima, kao da su oni već proglašeni krivim i osuđeni. Zapravo, riječ je o redovnom postupanju na temelju izvještaja o počinjenju krivičnih djela. Osobe su

„Tuđman i Milošević su dogovorili sukobe u ovom kraju kako javnost ne bi uvidjela da je Posavina predana bez borbe!”

uhapšene zbog postojanja osnova sumnje da su od maja 1992. do jula 1993. godine, na širem području Orašja, počinile krivična djela: zločin protiv čovječnosti i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika. Sukladno zakonu, radi se o krivičnom postupku i

u ovoj fazi vrše se istražne radnje. U pravosudnim organima BiH smatraju da se ovdje ne radi o politici nego o zakonskoj nadležnosti.

VIŠEGODIŠNJA ISTRAGA: U akciji Državne agencije za istragu BiH (**SIPA**) uhapšeni su **Đuro Matuzović** (1952), **Ivo Oršolić** (1952), **Tado Oršolić** (1960), **Marko Dominković** (1962), **Joso Nedić** (1956), **Marko Baotić** (1948), **Marko Blažanović** (1955), **Mato Živković** (1964), **Anto Živković** (1969) i **Stijepo Đurić** (1960). Oni se, osim Baotića koji je pušten, nalaze u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog doma u Zenici, a obnašali su zapovjedne i operativne dužnosti u postrojbama

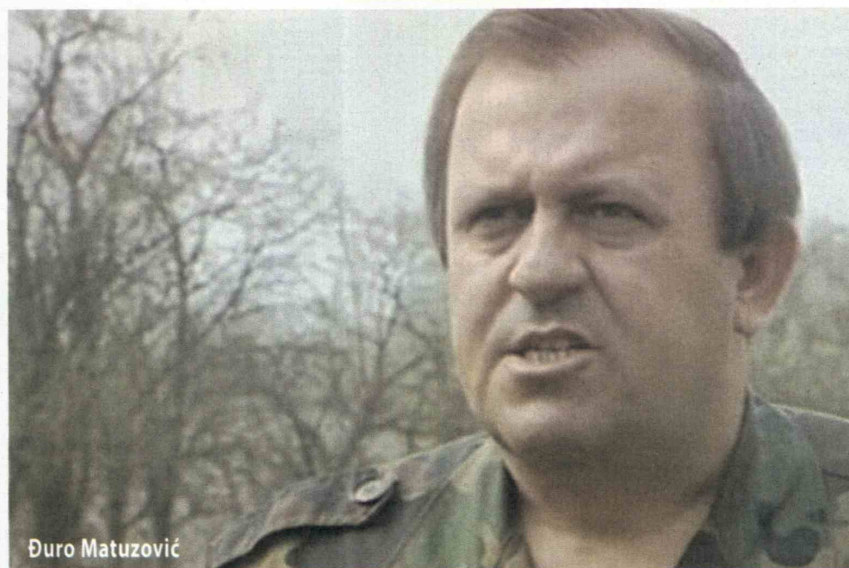
I dio općine Brčko bio je pod kontrolom HVO-a i tu je bio 21 logor, a ubijeno je 911 osoba, nestalo je 78, a traga se za njih 14

HVO-a i civilnoj policiji... Poslije istrage, koja je trajala nekoliko godina i u toku koje su prikupljeni relevantni dokazi, protiv njih je krivičnu prijavu Tužiteljstvu BiH podnijelo Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske. U istrazi aktivno je sudjelovao i Republički centar za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica RS-a.

PAKAO: Šta se osumnjičenim iz Orašja stavlja na teret? To smo željeli saznati od pošiljaoca krivične prijave i, zahvaljujući spomenutom centru iz Banje Luke, dobili smo tražene podatke. Oni naglašavaju da je u devet općina na području Bosanske Posavine HVO u vrijeme rata držao 56 konclogora u kojima su zatvarani, ubijani i zlostavljani Srbi, a Srпкиnje, djevojke i žene, silovane. Tek kad je završen rat moglo se potpunije utvrditi u kakvom su paklu bili Srbi na ovom području.

U krivičnoj prijavi protiv desetorice pripadnika HVO-a precizirano je koliko je u kojoj od devet općina bilo logora i koliko je srpskog stanovništva ubijeno, nestalo. U Bosanskom Šamcu je bio jedan logor, a u toj općini, kako je utvrđeno, ubijeno je 426 Srba, nestalo je osam, a traži se još sedmero. U Bosanskom Brodu je bilo 10 logora, a ubijeno je 554, među nestalim je 95, a još se traga za 35 Srba. U Modriči su bila tri logora, ubijeno je 191, nestalo je 20, a traži se još 13 Srba. U Odžaku je bilo pet logora, ubijeno je 47 Srba, nestalo 18, a traži se još 13.

HVO je u Orašju imalo pet konclogora i tu u sjedištu Zapovjedništva 106. brigade HVO-a ubijeno je 246 Srba, nestalo 31 a traži se još 17. I u Derventi je bilo

Duro Matuzović

LAKO JE TUDIM ORAŠJE MLATITI

ARMIJA BiH JE HTJELA POMOĆI

U „Oslobođenju“ od 14. 5. 1995. objavio sam intervju sa pomoćnikom komandanta Generalštaba Armije BiH brigadnim generalom Rifatom Bilajcem (1936-2002) koji je bio zadužen za koordinaciju ABiH i HVO-a u odbrani Bosanske Posavine 1992. godine. On je tada, između ostalog, rekao:

„U odbrani od agresije na BiH namjeravali smo pomoći HVO-u u borbama na području Bosanske Posavine. Planirali smo da 2. korpus Armije BiH, čiji je komandant bio Željko Knez, zatvori određene dijelove bojišta i na sebe preuzme udare agresora. U priprema sadještva naših formacija primijetili smo izvjesnu neodlučnost kod HVO-a

i shvatili da oni nisu samostalni u planiranju borbenih dještava, nego da su ovisni od odluka iz Zagreba. Događaji su pokazali da smo mi u tom periodu na tom području bili suvišni i da su se oko koridora igrale mutne igre. Tamo je na početku bilo borbi, a potom su se jedinice Hrvatske vojske i HVO-a jedna za drugom povukle da bi se uspostavio koridor za komunikaciju Karadžićeve paradržave sa Saveznom republikom Jugoslavijom. Koridor je cijelo vrijeme funkcionisao, čuvali su ga jake snage i Mladićeva se vojska iz Beograda cijelo vrijeme agresije nesmetano snabdijeva naoružanjem, vozilima, rezervnim dijelovima, gorivom i vojnom opremom.“

pet logora, a registrirano je da je u toj sredini ubijeno 550 osoba, da su nestale 32, a još se traga za njih 18. U dijelu općine Gradačac pod kontrolom HVO-a bila su četiri logora u kojima je ubijeno 569 Srba. I dio općine Brčko bio je pod kontrolom HVO-a i tu je bio 21 logor, a ubijeno je 911 osoba, nestalo 78, a traga se za njih

14. I u dijelu općine Doboj koji je držao HVO bio je jedan logor za Srbe.

UBOJSTVA DJECE: Zamjenik direktora Republičkog centra za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica RS-a dr. Nevenko Vranješ do prije osam godina bio je (u činu kapetana) u Oružanim snagama BiH, a potom je u Banjoj Luci

LAKO JE TUDIM ORAŠJE MLATITI

magistrirao, doktorirao i dobio titulu docenta na Fakultetu političkih nauka. Objasnio nam je da je istražujući ratne zločine protiv srpskih civila u Bosanskoj Posavini došao do potresnih podataka koji potvrđuju surovost u logorima HVO-a u kojima su torturi bile izložene žene i djeca. Po njegovima riječima, 527 žena srpske nacionalnosti je bilo zatočeno u tim logorima, a njih 158 je silovano.

- Na području Bosanske Posavine u toku rata registrovali smo da je ubijeno 80-oro djece, dok je njih 281 prošlo razne oblike stradanja - istakao je dr. Vranješ, dodavši da iza ovih brojki stoje validna svjedočenja žrtava.

Na pitanje zašto se toliko čekalo sa krivičnom prijavom o zločinima u općini Orašje, dobili smo odgovor da je dosta toga trebalo istražiti i provjeriti. Istragu je otežavala činjenica da se dio Srba sa tog područja po završetku rata odselio van BiH. Unatoč tome, dr. Vranješ tvrdi da je prikupljeno dovoljno dokaza o izvršenom ratnom zločinu koji ne zastarijeva.

BUKOVA GREDA: U obratku zločinu postojanja osnova sumnje navodi da su se na putnim pravcima koji su iz Orašja vodili prema dijelovima teritorija koji su bili naseljeni srpskim stanovništvom, nalazili punktovi HVO-a tako da nije dopušten izlaz sa područja oraške općine. Na taj su način Srbi koji iz Orašja do početka maja 1992. godine nisu uspjeli otići trpjeli nečovječna postupanja od svojih susjeda samo zato što pripadaju srpskoj naciji. Prema iskazima svjedoka, 9. maja 1992. godine pripadnici Vojne policije, pod komandom **Pere Vincetića**, i policajci koje je predvodio načelnik Policijske stanice **Marko Dominković** izvršili su raciju u selu Bukova Greda, u općini Orašje, i odvojili

pojedine muškarce Srbe. Iz te skupine su ubijeni **Marko Maksimović, Mičo Gavrić, Zoran Maksimović, Lazar Vasiljević, Drago Cvijanović, Žarko Maksimović** i **Mišo Gavrić**, koji je u vrijeme ubistva bio maloljetan. Postoje dokazi o tome da je ovo pogubljenje naredio zapovjednik 106. brigade HVO-a **Đuro Matuzović**. Tog 9. maja žene vraćaju kućama, a preostale muškarce, nakon zlostavljanja, hapse i sprovode u zatvoreničke objekte HVO-a u Orašju i Donjoj Mahali. Kasnije su u logore odveli i žene.

U Bosanskom Brodu je bilo 10 logora, a ubijeno je 554, među nestalim je 95, a još se traga za 35 Srba

IZDAJA: Danas u Bukovoj Gredi gotovo da nema srpskog stanovništva. Od 2006. godine, kad su formirane Oružane snage BiH, tu se nalazi kasarna koja nosi ime „Sinovi Posavine“ i u njoj je pješadijski bataljon koji je u sastavu 6. brigade OSBiH. U ovoj formaciji kao profesionalni vojnici preovlađuju Hrvati.

U Republici Hrvatskoj establišment, pojedini mediji, a posebno umirovljeni generali digli su galamu nakon hapšenja deseterice pripadnika HVO-a ne toliko zbog uhapšenika, nego zbog fenomena zvanog „Bosanska Posavina 1992. godine“. Njih „žulja“ ponovno otvaranje pitanja: kako je Posavina pala pod kontrolu Vojske RS-a, jer se o tome u Hrvatskoj ne govori, budući da i pojedini akteri tih događaja ističu da je to područje izdano od Hrvatske vojske i predano VRS-u da bi se uspostavio koridor između zapadnog dijela Republike Srpske i tzv. Republike Srpske Krajine s istočnim dijelom RS-a i Srbijom, Takav obrat ratnih događaja i povlačenje HV iz bojišta rezultat je sporazuma **Franjo Tuđman - Slobodan Milošević** iz Karadžićeva, od 26. marta 1991. godine, o podjeli BiH i dogovora **Mate Bobana i Radovana Karadžića** iz Graca od 6. maja 1992. o međusobnom nenapadanju na posavskom području. S obje strane su se našli oni koji će ne terenu provesti ove dvostrane dogovore na štetu Bošnjaka.

Na tvrdnju o izdaji u Zagrebu kažu da to nije moguće jer su se u Bosanskoj Posavini vodile borbe u kojima je Vojska RS-a uz pomoć JNA osvojila to područje. Na ovaj pokušaj negiranja odgovor je dao povjesničar **Đušan Bilandžić** (1924-2015) koji je u intervjuu „Nacionalu“ 2012. rekao: **DOGOVOR O PODJELI:** „Tuđman i Milošević su dogovorili sukobe u ovom kraju kako

U STRAHU SU VELIKE OČI

Mediji Republike Hrvatske bruje o tome da je u BiH zbog ratnih zločina od 1992. do 1995. optuženo 397 oficira HVO-a i 483 oficira Hrvatske vojske, da optužnice stoje u ladicama i da se mogu izvući u bilo koje vrijeme. **Pravosudni organi u BiH** ne izjašnjavaju se o ovim glasinama, a i zašto bi - oni su nezavisni u svojoj zakonskoj nadležnosti. Iz MUPRS-a potvrđuju da su

određene krivične prijave za ratne zločine podnesene Tužiteljstvu BiH, ali nisu precizirali o kojim je imenima riječ. Oni časnici u HV i HVO-u koji su svjesni onoga što su i kako radili u ratu u BiH, kao naprijer aktuelni ministar odbrane RH **Damir Krstičević**, izbjegavaju da službeno putuju u Sarajevo. Narod nije bez razloga rekao da su u strahu velike oči.

javnost ne bi uvidjela da je Posavina predana bez borbe! Jedini koji nisu fingirali borbe i koji nisu znali da su izdani bili su hrabri branitelji Bosanske Posavine iza kojih su ostale tisuće uplakanih majki, očeva, braće, sestara i malodobne djece, te potpuno opustošeni domovi i crkve. Kada se pokazalo da na pojeđinim linijama pružaju nepredviđeno žestok otpor srpskoj vojsci, Tuđman i Šušak su na posavski front poslali generala **Slobodana Praljka**, koji se u Posavini istakao širenjem dezinformacija i rušenjem sistema obrane... Praljak je, izvršavajući naloge ministra obrane RH **Gojka Šuška**, branitelje Bosanske Posavine ubjeđivao da napuste bojišnicu i kad se brigada HV povukla u Slavonski Brod, sve je bilo gotovo.“

Bilandžić je tvrdio kako je Tuđman bio opsjednut podjelom BiH smatrajući kako će nakon toga on i Milošević biti saveznici i kako će se tim dogovorom pomoći Srbiji da se proširi pa time više neće biti razloga za sukobe između Srba i Hrvata. Da je Bilandžić govorio istinu potvrđuju i riječi samog Franje Tuđmana iz novogodišnjeg intervjua „Slobodnoj Dalmaciji“ 1991/1992. u kojem je hrvatski predsjednik govorio o potrebi podjele BiH između Srba i Hrvata jer bi time prestali razlozi neprijateljstava među njima. On također ističe prezir i nepoštovanje Tuđmana prema bošnjačkom narodu jer je ponavljao da Bošnjaci ne mogu ništa učiniti da pokvare dogovor koji on ima sa Miloševićem.

SMJENA GENERALA: Da bi farsa u vezi sa pokušajem pravdanja pada Bosanske Posavine bila potpuna, predsjednik RH Tuđman je u ljeto 1992. smijenio generala **Petra Stipetića** sa dužnosti zapovjednika slavonskog bojišta i iz Slavonskog Broda vratio u Zagreb. Ispostavilo se da je i to bio dio prevare, jer je Stipetić nakon nekog vremena vraćen u Glavni stožer Hrvatske vojske, a poslije rata je bio i načelnik tog stožera. Prije nekoliko godina upravo u Slavonskom Brodu Stipetić je rekao:

„Moja je jedina misao bila obraniti Posavinu, kao zapovjednik slavonskog bojišta gurao sam postrojbe da očuvamo ovaj teritorij. Činili smo sve da se pojača obrana, dovedu nove, svježije snage iz Hrvatske, ali nije išlo. Dva puta sam naredio da se probija koridor, a nisam znao da ga ne smijemo dirati. Pouzdano znam da za ovaj poraz treba okriviti politiku, a ne vojsku koja je željela obraniti ovo područje i pritom krvavo ginula.“

JERKINO SVJEDOČANSTVO: Jedan od posavskih branitelja **Jerko Zovak** objavio je 2011. knjigu „Rat u Bosanskoj Posavini 1992.“ u kojoj je iznio argumentaciju koja potvrđuje ono o čemu su o toj izdaji govorili Bilandžić i Stipetić. Ova knjiga, zbog koje

▶ DUDAKOVIĆ: U HRVATSKOJ NISAM BIO 1991.

Iz Zagreba se, nakon hapšenja pripadnika HVO-a iz Orašja, upozorava da bi Hrvatska, po principu reciprociteta, mogla hapsiti pojedine oficire Armije BiH koji su 1991. u uniformi JNA navodno izvršili ratne zločine na području RH. Među ostalima, spominje se i penzionirani general **Atif Dudaković**. Zamolili smo ovog proslavljenog komandanta ABiH da za naš magazin prokomentira ove izjave.

„Ova vrsta reciprociteta je besmislena i

mislim da je plasirana za njihove unutrašnje potrebe. Što se mene tiče, nemam se čega bojati, jer sam službovao u Artiljerijskom školskom centru JNA u Zadru i to u miru. Kad je počeo rat u Hrvatskoj 1991. bio sam u Beogradu na komandnoštabnom školovanju i odatle sam prešao u Teritorijalnu odbranu BiH u Bihaću. Moja uloga u Hrvatskoj, za koju sam mnogo pozitivnog učinio, bila je časna i nije mi svejedno kada se poslije toliko godina nakon rata nešto izvlači i priziva.“

Danas u Bukovoj Gredi gotovo da nema srpskog stanovništva

je autor imao dosta problema u Hrvatskoj i zapadnoj Hercegovini, promovirana je i u Sarajevu. Prof. dr. **Ivo Komšić** je na sarajevskoj promociji, između ostalog, rekao da je Zovak u knjizi spojio političke i vojne činjenice i to niko na takav način nije uradio i dodao:

- Nitko do sada nije tako precizno naveo detalje sporazuma iz Karađorđeva.

Zanimljivo je da je o ratnoj situaciji u Bosanskoj Posavini u svojoj knjizi „Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu“ pisao i historičar dr. **Smail Ćekić**. On je naglasio da je stanje u Bosanskoj Posavini u drugoj polovini augusta 1992. bilo sve teže i dodao:

„Jedinice Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane su bez borbe napuštale front Bosanske Posavine. Zvanične komande bile su stavljene u nemoguću situaciju, posebno zbog dvostrukog komandovanja. Dolazili su neki emisari iz Zagreba i pojedina lica iz Ministarstva odbrane Republike Hrvatske kod nižih komandi zapovijedajući im, suprotno naredbi generala Stipetića, da se povuku sa tog područja, jer će ih pregaziti tenkovi. Zbog grubog kršenja subordinacije došlo je do velikog gubitka teritorija i još većih ljudskih gubitaka.“

U kritici hapšenja pripadnika HVO-a iz Orašja hrvatski establišment upozorava da neće dopustiti da se kriminaliziranjem hrvatskih banitelja mijenja karakter domovinskog rata u RH. Ne radi se o tome, nego o strahu da se u javnosti iznese puna istina kako o padu Bosanske Posavine, tako i o liku i djelu Franje Tuđmana. ●